duiding

Jaaroverzicht 2010 - deel 2/2

duiding

3 JANUARI 2011 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:53

2010 gold zeker niet als een boerenjaar, maar land- en tuinbouwers toonden wel hun veerkracht door recht te krabbelen na twee crisisjaren. Alleen varkenshouders werken nog steeds met verlies. Na 2008 ervoer de landbouwsector opnieuw de gevolgen van speculatie op landbouwgrondstoffen. Het weerhield EU-commissaris Karel De Gucht er niet van de EU-markt nog meer open te stellen voor vrijhandel. De landbouwsector had nog meer oog voor zijn collega Dacian Ciolos die zijn voorstel voor een nieuw Europees Landbouwbeleid lanceerde.

De landbouwadministratie deed in 2010 weer haar best om de sector van het nodige stof tot nadenken te voorzien. Al word je als landbouwer niet even vrolijk van elke studie. Uit een vergelijking met het gemiddeld inkomen van alle loontrekkenden in Vlaanderen bleek dat het landbouwinkomen sinds 1980 consequent lager ligt. Vanaf 1990 neemt de kloof alleen maar toe ten nadele van de landbouw. De laatste 30 jaar heeft de landbouwsector 63 procent van zijn landbouwbedrijven verloren en 56 procent van zijn arbeidskrachten. Je zou voor minder Groene Kring uitnodigen op een studiedag ‘Wijkers en blijvers in de Vlaamse land- en tuinbouw’ om te horen waar jonge landbouwers de moed vandaan halen om harder te werken dan veel van hun leeftijdsgenoten en in verhouding minder over te houden.

De eerste helft van 2010 waren de prijzen dan ook geen vetpot voor de boeren. Enkel de suikerprijs bereikte ongeziene hoogten, maar daar hadden de boeren het kijken naar vanwege de vaste prijs op de gereguleerde Europese suikermarkt. Vlaamse jongeren deden alleszins hun best om de prijzen van landbouwproducten de hoogte in te jagen. Uit onderzoek van de VUB bleek immers dat onze jeugd aan een sneltempo groter en vooral dikker wordt. Al kunnen zij zich verschuilen achter slecht dieetadvies want Europese onderzoekscentra toonden aan dat het heilig huisje “Eet zo gevarieerd mogelijk” een minder goed advies is dan “Zorg voor een verzadigd gevoel”.

Voor het nieuwe jaar kregen groentetelers van de diepvriesgroente-industrie koudweg te horen dat de contractprijzen zouden verlagen. Meer en meer lijken goede prijzen voor landbouwproducten bij ons afhankelijk te worden van het mislukken van de oogst elders. Dat ondervonden eerst de aardbeientelers die de concurrentie uit Spanje zagen

wegvallen en wat later wreven akkerbouwers in hun handen vanwege gestaag stijgende prijzen voor graan en aardappelen nadat ofwel droogte ofwel wateroverlast de oogst op heel wat plaatsen verloren deed gaan.
Toch zagen vooral bakkers en frituurhouders hun kans schoon om de prijs van brood en friet te verhogen. Bij de eerstvolgende prijsdaling van de grondstoffen wordt dan verontschuldigend met de vinger gewezen naar de andere kosten. Dat de markt gebrekkig werkt, weet de landbouwsector al lang, maar het werd nu ook officieel bevestigd door het prijzenobservatorium. De ‘gedragscode voor faire relaties in de agrovoedingsketen’ die landbouworganisaties, distributiesector en voedingsindustrie in 2010 ondertekenden, heeft de ambitie om daar verandering in te brengen.
Melkveehouders hebben daar niet op gewacht. Zij lanceerden initiatieven rond ‘faire melk’ om een groter aandeel van de marge in de voedselketen te bemachtigen. Al wordt dat er niet gemakkelijker op door de prijzenoorlog tussen supermarktketens Delhaize en Colruyt. Zowel melk en vlees als verse groenten en fruit blijken immers vaak de lokmiddelen bij uitstek voor een supermarkt. Dat beseft ook ABS die oproept de neerwaartse prijzenspiraal te stoppen omdat de boer daar uiteindelijk de dupe van wordt.
Speculanten zorgden dan weer voor een opwaartse prijzenspiraal, al werd dat evenmin door iedereen op gejuich onthaald. "Speculanten verstoren de voedselmarkten, wat slecht is voor landen die voedsel moeten importeren om hun bevolking te voeden", verklaarde de Belgische VN-rapporteur voor Voedsel Olivier De Schutter. “Speculanten maken zowel de boer als de consument armer”, reageerde Boerenbond op de nervositeit op de graanmarkt. En niet alleen voedsel, maar ook grond wekt de interesse van liefhebbers van snel gewin. Ngo’s spraken van een ware grondroof in Afrika door landbouwfondsen die op een niet altijd even transparante wijze gronden en boerderijen opkopen. Ook de Wereldbank boog zich over de gevolgen van ‘land grabbing’ in ontwikkelingslanden.
In een internationale peiling die BBC hield, werden stijgende energie- en voedselprijzen als één van de voornaamste bezorgdheden van burgers genoemd. In de laatste maanden van 2010 stegen de prijzen van tarwe, maïs, aardappelen en rijst op de internationale markt tot 40 procent boven hun oude niveau. Wereldvoedselorganisatie FAO verwacht dat ze volgend jaar nog eens met 10 en wellicht met 20 procent zullen stijgen. Dat gaat volgens de VN-organisatie leiden tot voedselproblemen in een 70-tal landen. Eén miljard mensen op onze planeet zullen chronisch honger lijden. Zowel de FAO als 11.11.11 drongen daarom aan op meer investeringen in de landbouw in ontwikkelingslanden.

Met Karel De Gucht als EU-commissaris voor Handel moet de Europese Unie met elke stip van betekenis op de wereldkaart vrij kunnen handelen. Waar het vrijhandelsakkoord met Marokko alleen tegenkanting kreeg van de zuiderse lidstaten, is de landbouwsector in gans Europa niet gerust in de onderhandelingen met Oekraïne en met het Latijns-Amerikaanse handelsblok Mercosur. Indien het tot een vrijhandelsakkoord komt, kan dit de import van rundvlees, varkensvlees, pluimveevlees, tarwe en koolzaad flink doen toenemen. Bovendien vrezen landbouworganisaties dat Europa landbouwproducten als pasmunt gebruikt in het WTO-overleg.
Ook zonder die nieuwe zorgen, stond bij Vlaamse boeren de conjunctuurbarometer tijdens de eerste zes maanden van 2010 nog beneden het vriespunt. Minister-president Peeters zag er wel de eerste signalen in dat de crisis in de land- en tuinbouw over zijn dieptepunt heen was. In de vertrouwensindex van Landbouwkrediet heette het dat “het vertrouwen van landbouwers in de toekomst van hun sector gestabiliseerd is op het lage niveau van 2009”.
Tegen het jaareinde bleek het vertrouwen bij Vlaamse land- en tuinbouwers teruggekeerd na de crisis van 2008 en 2009. Boerenbond raamde in oktober al dat het landbouwinkomen met 35 procent zou stijgen zodat het zwaar verlies van de twee voorgaande jaren (-50%) gedeeltelijk hersteld werd. Vooral akkerbouwers zijn door de hogere prijzen voor hun producten opmerkelijk positiever gestemd. Enkel bij varkenshouders blijft de crisis aanhouden. Pijnlijk dat net zij van de Europese Commissie moeten horen dat “er geen probleem is omdat de export van varkensvlees goed loopt”.
Meer empathie gaat gelukkig uit van Europees landbouwcommissaris Dacian Ciolos die half november zijn voorstel presenteerde voor de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013. Ciolos liet verstaan dat het nieuwe GLB moet vergroenen en beter begrijpbaar worden voor gewone burgers. Over een concrete verdeelsleutel wordt nog niet gerept, maar het is duidelijk dat de directe inkomenssteun eerlijker zal worden verdeeld tussen oude en nieuwe lidstaten, tussen grote en kleine bedrijven en tussen de subsectoren en gericht zal worden op actieve landbouwers.
CEJA en Groene Kring sprongen alvast een gat in de lucht bij de uitgedrukte voorkeur voor ‘actieve landbouwers’. Menig pensioenboer schuift wellicht ongemakkelijk heen en weer in zijn sofa. Boerenbond kan zich vinden in de krijtlijnen voor het nieuwe GLB, al uitte zij meteen de vrees dat Europa meer ambities heeft dan geld. Ook van groene zijde ziet men wel kansen in de aandacht voor kleine bedrijven en de groene stimuli waarvan het hervormde GLB wil uitgaan. Volgens de Europese landbouworganisatie

Copa-Cogeca ontbreekt het aan maatregelen tegen extreme prijsvolatiliteit en dreigt de GLB-nota de lasten voor landbouwers verder te verzwaren.
Over lasten gesproken: van alle zelfstandigen kampen landbouwers met de hoogste administratielast. Het zal je maar overkomen als je tot die 53 procent boeren behoort die geen computer op het bedrijf gebruikt. Zelfs een jonge boer krabt zich achter de oren bij het zien van de circa 30 formulieren die hij moet invullen bij een bedrijfsovername. Gelukkig is het opleidingsniveau van landbouwers de voorbije 50 jaar gestaag gestegen en vergroot de instroom van leerlingen in het landbouwonderwijs. De Vlaamse overheid trekt volop de kaart van het e-loket om de papierlast te verlagen. Met vier op tien landbouwers die hun verzamelaanvraag in 2010 indienden via de pc en een grote tevredenheid over het Veeportaal, lijkt de informatisering aan te slaan bij Vlaamse boeren.
Nog veel minder dan het woord 'papierwerk', roept het nieuwe mestactieplan bij boeren positieve associaties op. Of zoals ABS het verwoordde: “Het nieuwe mestactieplan blinkt uit in betutteling en niet ophoudende kommaneukerij”. Waar het voorstel voor ABS en Boerenbond een stap te ver is, acht de Europese Commissie dit nog steeds onvoldoende om de waterkwaliteit in Vlaanderen snel te verbeteren. Een VMM-rapport waaruit blijkt dat het aantal nitraatoverschrijdingen in oppervlaktewater afgelopen winter gestegen zijn, is de Commissie wellicht een doorn in het oog. Overleg is nog steeds aan de gang. Boerenbond drong er bij ministers Schauvliege en Peeters op aan dat zij de landbouwsector zouden verdedigen ten overstaan van de Commissie.
Dankzij het systeem ‘uitbreiding mits mestverwerking’ kon de Vlaamse veestapel toch groeien. Maar het verlies van de veemarkt van Sint-Truiden, de oudste en laatste veemarkt van Limburg, is toch een teken dat de gouden tijden voorbij zijn. Tenzij...de voorspelling van de FAO uitkomt dat “vlees tegen 2050 zo duur en exclusief wordt als zalm 50 jaar geleden”. Dan mogen veehouders misschien stoppen met mijmeren over vroeger, als ook de grondstoffen niet onbetaalbaar duur worden natuurlijk.
Andere internationaal vermaarde instanties zoals OESO en Eurostat ondervonden in 2010 dat je niet meewarig doet over het Vlaamse platteland zonder Boerenbond op je pad te vinden. Hun stelling dat Vlaanderen nog amper platteland telt omdat slechts een handvol gemeenten nog voldoet aan de definitie van ‘dunbevolkt’, viel niet in de smaak bij de Landelijke Beweging. Men pleitte voor aangepaste criteria die rekening houden met de Vlaamse ruimtelijke structuur waarbij stedelijke gebieden sterk vervlochten zijn met het platteland. De schrik zat erin dat men het plattelandsbeleid zou afbouwen waardoor het platteland, en de bijhorende open ruimte, volledig zouden verdwijnen.

Meer koeien in dat Vlaamse landschap zijn ongetwijfeld een doorn in het oog van klimaatsceptici. In de klimaatdiscussie is landbouw enerzijds een potentieel slachtoffer van de opwarming van de aarde en anderzijds mede verantwoordelijk voor het broeikasgasprobleem. Een gewiekste autofabrikant vergeleek tijdens het autosalon de uitstoot van zijn nieuwste wagen met “koeprotjes” die meer schadelijk zouden zijn dan de uitstoot van zijn “groene wagen”. Boerenbond pikte het niet dat de koe nogal goedkoop als klimaatboeman werd afgeschilderd en pleitte meteen ook voor een intensieve veehouderij omdat hoogproductieve koeien minder methaan per kg melk of vlees uitstoten.
Wie de geneugtes van plattelandstoerisme ontdekte, zag niet alleen meer koeien maar ook opvallend meer paarden. De paardenhouderij schrok in 2010 op van een virusziekte die vanuit Roemenië werd ingevoerd, maar kwam voorts vooral positief in het nieuws door uitstekende sportieve prestaties en door de belangrijke economische impact van de sector, waarvan minister Peeters niet kan nalaten om die te onderstrepen. Dat een sector ook slachtoffer kan worden van het eigen succes werd in één moeite bewezen. De economische crisis en het dure hooi en stro stuurden veel paarden richting slachthuis totzodat zelfs de prijs van paardenvlees het liet afweten.
Waar de landbouworganisaties in juli nog moesten aandringen op maatregelen vanwege de droogte, was het in november alle hens aan dek om de buitenwereld te wijzen op de ernstige schade die landbouwers geleden hebben als gevolg van de overstroming. Gelukkig werden de overstromingen van 13 november als algemene ramp erkend en zullen landbouwers - na de nodige administratie voor het inventariseren van de schade - uit het rampenfonds vergoed worden. Een vervroegde uitbetaling van de directe inkomenssteun gaf landbouwers enige ademruimte.
“Zorg dat het water voldoende in de grond kan sijpelen. Alleen een gezonde bodem, met voldoende humus en een goed bodemleven, kan water zowel stockeren als doorlaten”, luidde de eigenzinnige overstromingspreventie van Wervel en Bioforum Vlaanderen. Gelijkaardige adviezen werden gelanceerd binnen de discussies over de rol van intensieve landbouw in het verdwijnen van biodiversiteit. Of landbouw door het vrijwaren van de open ruimten de biodiversiteit helpt in stand houden (cfr. Boerenbond) of, integendeel, intensieve landbouw net een aanslag is op de biodiversiteit (cfr. Natuurpunt, Wervel) zal nog menig jaaroverzicht vullen.
Als uitsmijter mogen we niet nalaten een Britse studie mee te geven waarin werd uitgevlooid dat 80 procent van de Europeanen afstamt van landbouwers die vanuit het Midden-Oosten emigreerden. De emigranten lagen beter in de markt bij onze vrouwen dan de lokale mannen omdat die zich nog bezig hielden met banale zaken als jagen en

voedsel zoeken. Anno 2010 leek dat concurrentievoordeel verdwenen want Dina Tersago was nog altijd in de weer om Vlaamse boeren van straat te helpen...

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen
Crafted by Brigada